

SHOP,
in beeld

SOCIAAL JAARMAGAZINE 2022

Integriteit en
zelfbeschikking

#09

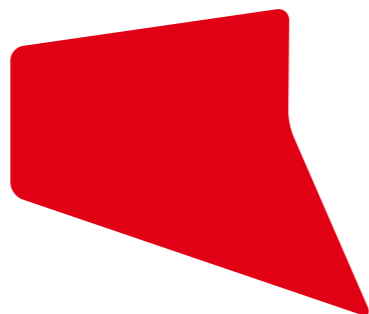
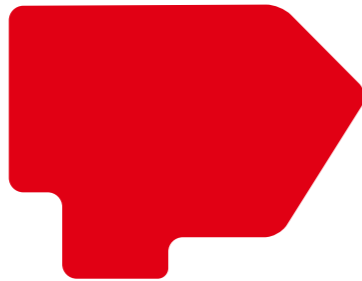
Grenzen bewaken

Schending van de lichamelijke en geestelijke integriteit komt steeds vaker aan het licht. Neem #Metoo en de recente onveilige werksituaties in de politiek, televisie- en filmwereld. De grens tussen gewenst en ongewenst is soms flinterdun. Reden te meer te zorgen voor een veilige werkomgeving waar geen sprake is van misbruik van machtsverhoudingen. Pas dan is schending van de lichamelijke of geestelijke integriteit te stoppen of te voorkomen. Dit geldt voor elke werkplek, dus ook in de kassen en de raamstraten.

Bij mensenhandel en uitbuiting werken mensen onder slechte arbeidsomstandigheden. Ze krijgen bijvoorbeeld slecht betaald, worden gedwongen of werken te veel uren. Niet alleen hun (arbeids)rechten, ook hun lichamelijke en geestelijke integriteit, worden geschonden. De gemeente Den Haag pakt mensenhandel en uitbuiting actief aan en zorgt dat slachtoffers worden beschermd en daders vervolgd of aangepakt. In de **Week tegen Mensenhandel** vragen alle ketenpartners daar ieder jaar aandacht voor. **SHOP investeert daarom veel in preventie, zoals voorlichting aan arbeidsmigranten en weerbaarheidstrainingen voor jongeren.** Dit jaar starten we een samenwerking met De Haagse Hogeschool. **Leeratelier Sociaal en Inclusief** heeft als doel de arbeids- en maatschappelijke positie van sekswerkers te verbeteren.

In deze uitgave besteden we ook aandacht aan zelfbeschikking, want als je bij sekswerkers over de impact van lichamelijke en geestelijke integriteit praat gaat het over zelfbeschikking. Sekswerkers willen zelf bepalen wat ze met hun lichaam doen en onder welke voorwaarden ze hun werk verrichten. **Ine Vanwesenbeeck, emeritus hoogleraar**, vertelt daarover. Zij vindt dat de positie en veiligheid van sekswerkers door de overregulering van de overheid verslechterd is. Ook onze nieuwe **maatschappelijk werker Emilie Daems** vindt dat sekswerkers vaak onterecht in een negatief daglicht worden gezet. Ze vervullen een behoefte en hebben een belangrijke maatschappelijke functie. **Paul van Gelder, onderzoeker/adviseur bij SHOP**, constateert dat sekswerk, net als veel andere beroepen, meebeweegt met de digitalisering waardoor er door de jaren heen andere vormen zijn ontstaan. Het is daarom belangrijk om trends en ontwikkelingen te volgen en hierop vanuit SHOP te reageren.

Maria Scali,
directeur SHOP

SHOP als expertisecentrum

Integriteit

6

Interview met Ine Vanwesenbeeck

'Zelf bepalen wat je met je lichaam doet'

10

Week tegen mensenhandel

In actie tegen mensenhandel

14

Door Paul van Gelder

Discussie over de roodverlichte werkvloer

20

Samenwerking Haagse Hogeschool

Leefbaarheid en inclusiviteit vergroten

22

Aan het woord

Emilie Daems

26

Feestje bij Spot46 tijdens

Internationale dag van de sekswerker

30

In Beeld

34

Integriteit

SHOP heeft kennis en ervaring over sekswerk en mensenhandel. Deze expertise deelt SHOP met cliënten en partners. Bij slachtoffers van mensenhandel wordt de lichamelijke en geestelijke integriteit op verschillende manieren geschonden.

1

Arbeids- uitbuiting

Arbeidsuitbuiting komt in alle sectoren voor. Dwang, geweld, dreiging, afpersing, fraude en misleiding spelen vaak een rol. Werknemers worden bijvoorbeeld onderbetaald, maken te lange werkdagen, werken op onveilige plekken of wonen met te veel collega's in een te kleine woning. Deze moderne slavernij is dichterbij dan je denkt. Werknemers kampen onder meer met gezondheidsklachten of psychologische en lichamelijke problemen.

2

Seksuele uitbuiting

Bij seksuele uitbuiting wordt iemand gedwongen om seksuele diensten te verlenen tegen betaling. De betaling kan plaatsvinden in de vorm van geld of andere vergoedingen, zoals kleding of eten. Uit schaamte of angst voor represailles doen slachtoffers vaak geen aangifte.

3

Criminele uitbuiting

Bij criminele uitbuiting wordt iemand gedwongen om strafbare feiten te plegen voor iemand anders. Inbraken, diefstal, drugs dealen, zakkenrollerij of gedwongen bedelarij: criminelen zijn doortrapt en trekken hun slachtoffers ongemerkt het criminele circuit in. Het begint met een klein klusje om te laten zien dat je erbij hoort, stoer bent of omdat je iets terug moet doen voor een ander. Gevoelsmatig is er geen weg meer terug en deze angst leidt tot ernstige psychische problemen. Als iemand je dwingt om strafbare feiten te plegen, dan ben je zelf niet strafbaar, maar wel de crimineel die jou dwingt dat te doen. Je gaat vrijuit als je duidelijk kunt maken niet uit vrije wil te handelen.

4

Uitbuiting onder jongeren

Sociale media maken het tegenwoordig makkelijk om contact te leggen. Online maak je een afspraak en vervolgens filmt je 'date' stiekem de seksuele handelingen en chanteert je daarmee. Ook via datingapps kunnen jongeren in contact komen met personen die zich anders voordoen dan ze zijn. Uit angst en schaamte praten slachtoffers daar niet over. Jongeren die gedwongen worden drugs te dealen, zijn eerder slachtoffer dan dader. Ze kunnen hulp zoeken of aangifte doen en hoeven niet bang te zijn voor de gevolgen.

SHOP Jeugd heeft een speciale website voor jongeren over criminele uitbuiting: [Boef je?](#)

Bij **lichamelijke integriteit** draait het om zelfbeschikking. Je beslist zelf wat er wel of niet met je lichaam gebeurt, wie het aanraakt of welke handelingen worden uitgevoerd.

Bij inbreuk van de **geestelijke integriteit** wordt het geestelijk welzijn geschonden. Het schenden van de lichamelijke en geestelijke integriteit is mensenhandel. Denk aan werken in slechte omstandigheden of op onveilige plekken. Dat kan onder meer leiden tot sociale, economische, emotionele, psychologische en lichamelijke klachten.

‘Zelf bepalen wat je met je lichaam doet’

‘Bij lichamelijke integriteit in de seksbranche draait het om zelfbeschikking’, zegt Ine Vanwesenbeeck, emeritus hoogleraar Universiteit Utrecht en Rutgers, kenniscentrum seksualiteit. ‘Zelf bepalen wat je met je lichaam doet. Eigen voorwaarden stellen over onder meer werktijden, tarieven en handelingen en daar controle over hebben.’

Hoe is het gesteld met de lichamelijke integriteit in de seksbranche?

'Sinds sekswerk in 2000 een legaal beroep werd, is de situatie verslechterd. Zo zijn er steeds minder mogelijkheden om zelfstandig te werken. Er zijn minder legale plekken, veel gemeenten verbieden thuiswerk en onder het mom van mensenhandel gaan veel raamstraten dicht. Kortom, het is vechten om de legale werkplekken, waardoor de macht van exploitanten groeit. Uit angst om hun werk te verliezen moeten sekswerkers handelingen tegen hun zin verrichten. Uitbaters kunnen hen emotioneel chanteren met de woorden: "Voor jou tien anderen".'

Speelt het schenden van de integriteit ook in andere branches?

'Sla de krant maar open. In veel branches wordt de integriteit van werknemers in meer of mindere mate geschonden en vinden tal van misstanden plaats. Werken in slechte omstandigheden of op onveilige

Ine Vanwesenbeeck

'De slechte positie van sekswerkers is het gevolg van het beleid'

plekken: schending van lichamelijke en geestelijke integriteit is mensenhandel. En brengt onder meer sociale, economische, emotionele, psychologische en lichamelijke gevolgen met zich mee. Zeker wanneer schending en geweld systematisch zijn, kan iemand levenslang psychologische klachten ontwikkelen.'

Hoe verklaar je de slechte positie van sekswerkers?

'Hun slechte positie is een rechtstreeks gevolg van het beleid. Veel uitbaters hebben formeel gesproken geen werkgever-werknemer-relatie met sekswerkers en mogen geen dwang uitoefenen. In de praktijk ontbreekt alleen de handhaving daarop door gemeenten. Zonder controle zijn misstanden waarschijnlijker. Intussen knijpt de overheid de mogelijkheden op autonoom en zelfstandig werken steeds verder af, waardoor de positie van sekswerkers niet verbetert.'

Biedt het wetsvoorstel Wet regulering sekswerk de oplossing?

'Absoluut niet. Dit wetsvoorstel levert meer gevaar op dan voordelen. Het is beleid tegen mensenhandel, het doet niks voor sekswerk. Verplichte registratie

Situatie in Den Haag

Gemeente Den Haag laat zien dat het anders kan en heeft twee aparte nota's: één voor sekswerk en één voor mensenhandel. Ook is er een subsidie voor de positieverbetering van sekswerk, naast de subsidie voor uitstapprogramma's.

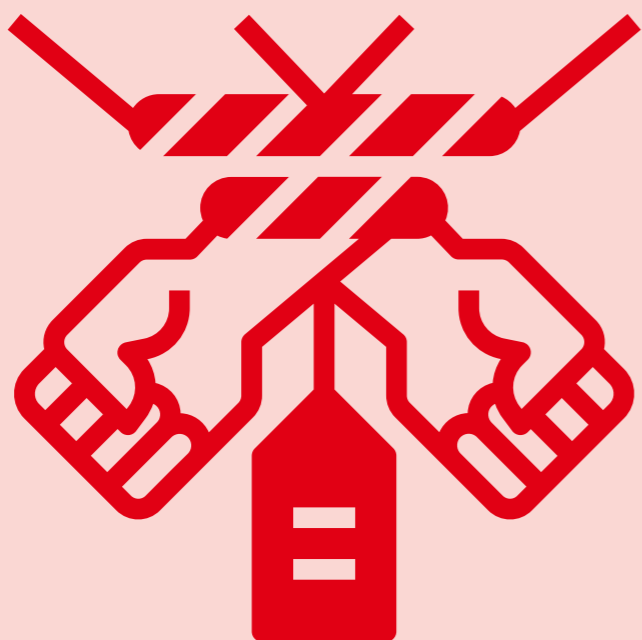
zal sekswerk steeds verder de illegaliteit indringen, met alle gevolgen van dien. Het is juist belangrijk om de branche opnieuw te organiseren en tot goede arbeidsvoorwaarden te komen. Als we sekswerk accepteren en zien als werk, komt er verandering. In elk ander bedrijf is het normaal om een vakbond of cao te hebben. Is het normaal om training, scholing of ondersteuning te krijgen. Waarom geldt dat niet voor de seksbranche?'

Hoe is het tij te keren?

'Sekswerk hoort thuis bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, niet bij Justitie en Veiligheid. Daar begint het mee. Overheden hebben zelf de voorwaarden voor lichamelijk integriteit in handen. Alleen gaat hun steun nu vooral naar uitstapprogramma's en niet naar het versterken van de positie van sekswerkers. Er gebeurt te weinig om het stigma op sekswerk weg te nemen en de arbeidsomstandigheden te verbeteren. Door meer werkplaatsen te creëren, keuzevrijheid te geven, meer toegang tot het recht en betere bescherming te bieden, kan de situatie voor sekswerkers veranderen.' ●

In actie tegen mensenhandel

Vijftien uur achter elkaar werken in de spoelkeuken van een restaurant. Drugs verhandelen onder doodsb bedreiging of ongewenst seksuele handelingen verrichten bij een klant. Nee, dit gaat niet over een land ver weg. Dit gebeurt in Nederland.

Soms dichterbij dan je denkt. De gemeente Den Haag wil mensenhandel aanpakken en organiseert onder meer jaarlijks een Week tegen Mensenhandel.

Paulina Gomez

W

e weten niet wat er achter elke voordeur schuilgaat', zegt Paulina

Gomez, zorgcoördinator van SHOP Jeugd. 'Mensenhandel komt overal voor en kan iedereen overkomen. Het is belangrijk dat we aandacht vragen voor mensenhandel, bewustwording creëren en de signalen herkennen en melden. We mogen niet hiervoor onze ogen sluiten.'

Stad zonder uitbuiting

De gemeente Den Haag pakt mensenhandel actief aan. In het actieprogramma 'Naar een stad zonder uitbuiting' worden slachtoffers beschermd en daders vervolgd of aangepakt. De gemeente zet ook in op preventie met bijvoorbeeld voorlichting aan arbeidsmigranten en weerbaarheidstrainingen voor jongeren. In oktober stond de Haagse Week tegen Mensenhandel vol activiteiten, zoals de reizende fototentoonstelling '**Open je ogen**' van CoMensha' met dertig levensgrote portretten van slachtoffers van mensenhandel. Ook waren er diverse webinars, films, podcasts en bijeenkomsten.

Webinar over mensenhandel

Aantal deelnemers: 120

Wat gebeurt er als je aangifte doet van mensenhandel? Wat doet het met een slachtoffer en hoe verloopt het strafproces? Tijdens de webinar van GGD Haaglanden over mensenhandel gaven SHOP, de politie en het OM meer inzicht in de signalen, risico's en het aangifte- en strafproces. Paulina: 'Slachtoffers zijn vaak bang, ze schamen zich en hebben geen vertrouwen in de politie. Bij SHOP maken we hen duidelijk dat de politie er juist is om je te helpen. Aan de politie kun je alles in openheid en vertrouwen vertellen.'

Bijeenkomst over arbeidsuitbuiting

Aantal deelnemers: circa 60

Professionals uit de regio, zoals de Nederlandse Arbeidsinspectie, Fairwork, SHOP en Perspektief spraken tijdens een bijeenkomst in Den Haag over arbeidsuitbuiting. Ook de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen was hierbij aanwezig. 'Via een VR-bril van SHOP konden bezoekers zelf beleven wat arbeidsuitbuiting is', vertelt Paulina. 'Weinig slapen, lange dagen werken, wonen in slechte omstandigheden met te veel mensen en ver onder het minimumloon verdienen. Veel arbeidsmigranten in Nederland leven zo. Ze doen vaak geen aangifte uit angst hun baan kwijt te raken of omdat ze geen verblijfsvergunning hebben. Wat ze vaak niet weten is dat ze bij aangifte de uitspraak in Nederland kunnen afwachten.'

Webinar over arbeidsuitbuiting

Aantal deelnemers: 39

Het webinar van Comensha en SHOP ging over de signalen, risico's en meldcode bij arbeidsuitbuiting. Veel zorgprofessionals zijn bekend met de meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze meldcode is ook toe te passen bij mensenhandel. Iets wat helaas weinig gebeurt. Bij een vermoeden van mensenhandel, ben je verplicht de meldcode te gebruiken.

Signalen van arbeidsuitbuiting zijn:

- Wonen op de werkplek en werkadres is onbekend
- Paspoort niet in eigen bezit
- Niet zelf de reis geregeld
- Schulden en ongebruikelijk laag loon ontvangen
- Afwisselend op verschillende plaatsen werken
- Onder gevaarlijke omstandigheden werken
- Niet zelf kunnen beschikken over je geld of bankrekening

Wanneer ben je slachtoffer van mensenhandel?

Als je wordt uitgebuit of gedwongen dingen tegen je zin te doen. En iemand je met dwang, geweld, chantage en bedrog dwingt tot bijvoorbeeld sekswerk, werken onder het minimumloon, crimineel gedrag of bedelen. Je raakt je vrijheid kwijt. Uit angst of schaamte doe je geen aangifte, terwijl je bescherming krijgt als je dat wel doet. Daders kunnen dan vervolgd of aangepakt worden.

WEEK TEGEN MENSENHANDEL

Wethouder Parbhudayal bij de voorlichtingsstand van SHOP.

Bijeenkomst van de ELANCE Academy

Aantal deelnemers: 30
Cijfers: 984 slachtoffers van mensenhandel per jaar, waarvan 71% vrouwen

ELANCE Academy versterkt meiden en jonge vrouwen. Tijdens de bijeenkomst spraken Haagse meiden en jonge vrouwen over belangrijke thema's als veerkracht, seksueel grensoverschrijdend gedrag en loverboy-problematiek. Zo vertelde ervaringsdeskundige Sameena van der Mijden over haar ervaring met een loverboy die haar misbruikte, verkrachtte en verkocht. De veerkracht van Sameena maakt haar sterk en krachtig. Ze heeft een hbo-diploma op zak, een boek geschreven en is Nederlands kampioen ultra hardlopen. Paulina: 'SHOP trad op als spreker. We legden aan deze meiden uit hoe ze weerbaarder kunnen worden. En hoe belangrijk het is grenzen aan te geven én loverboy-problematiek en seksueel gedrag te herkennen en bespreekbaar te maken. We behandelden ook vragen als: hoe ga je om met een moeilijke tijd? En bij wie in jouw netwerk kun je altijd terecht?'

Burgemeester Van Zanen in gesprek met Maria Scali, directeur van SHOP.

Ondermijning

'Op het Spuiplein in Den Haag stond een weeklang een levensecht crystal methlab en een hennepkwekerij', vertelt Paulina. 'Bezoekers konden een kijkje nemen in het neplaboratorium. Ze zagen zelf wat ondermijning is en hoe de onder- en bovenwereld zich vermengt. Dit soort voorbeelden opent de ogen van bewoners: zo'n kwekerij kan zich ook in hun straat begeven. Zie, hoor of ruik je iets verdachts, dan is het belangrijk dat meteen te melden bij de politie. Zo kunnen criminelen niet ongemerkt en ongestraft hun gang blijven gaan.' Het neplaboratorium werd goed bezocht. Zelfs burgermeester Van Zanen nam een kijkje. Hij erkent de problemen en zet alles op alles om ondermijning te bestrijden en bewoners hiervan bewust te maken. SHOP gaf op het Spuiplein voorlichting aan bezoekers om bewustwording te creëren over deze criminele activiteiten. ●

Handige links

- [wegwijzermensenhandel.nl](https://www.wegwijzermensenhandel.nl) alles over het herkennen van mensenhandel en welke hulp slachtoffers krijgen.
- **SHOPcast**

Discussie over de roodverlichte werkvloer

Ruim twintig jaar geleden werden seksbedrijven in Nederland legaal. De onzekerheden bij het uitoefenen van het 'oudste beroep' bleven. Dat begon al met de wetwijziging, waarin is nagelaten om de arbeidskwestie bij sekswerker goed te regelen. Het stigma op 'prostitutie' drukt nog altijd zwaar.

Tekst: Paul van Gelder, onderzoeker/adviseur bij SHOP

Vóór de legalisering werden privéhuizen en clubs gedoogd; je kon zo ergens starten. Sinds het jaar 2000 gelden strikte vergunningseisen, met bijhorend kostenplaatje. Die wijziging betekende bijvoorbeeld dat de 'boysclubs' in Nederland, op een paar na, verdwenen. In grote steden, waaronder Den Haag, werd later een algeheel tippelverbod ingesteld. Of sekswerkers thuis klanten mogen ontvangen wisselt per gemeente. Het aantal legale werkplekken voor sekswerkers in Nederland vertoont een dalende lijn. Daarbij bracht de coronapandemie een abrupte lockdown om te werken. Het leidde ertoe dat het online-contact zoeken met smartfoons, chatboxen, profielsites en dating apps *booming* is geworden. Lokaal

verminderde zo echter het zicht op hoe het toegaat en waar het heengaat in deze sector.

Roodverlichte ramen

Wat in steden als Amsterdam, Den Haag en Groningen redelijk constant bleef, zijn de roodverlichte werkplekken in de raambordelen. In deze tijd van versnellen en kapitaliseren flitsen er op ontelbare schermen (al dan niet betaald) ook veel beelden in bloot en seks voorbij. Kunstmatige intelligentie (AI) doet dat nog eens extra om de aandacht vast te houden. De superlijven van de 'nieuwe media', zoals Instagram en Onlyfans, concurreren met de alledaagsheid van vrouwen in de raamstraten. Over

DOOR PAUL VAN GELDER

de zichtbaarheid van raamsekswerkers en hun klanten laait opnieuw een discussie op, ook in Den Haag. Er wordt zelfs gedacht aan het sluiten van de raamstraten, omdat deze 'niet meer van deze tijd' zijn.

In de hofstad loopt al langer een discussie over het verplaatsen van de raamstraten en het verbeteren van de werkomstandigheden van raamsekswerkers. Onderzoek wijst uit dat er verbeteringen nodig zijn. Het contactleggen van sekswerkers met klanten kan best online. Maar de coronalockdown wees uit dat lijfelijk contact veruit de voorkeur heeft bij seksklanten. Bij een relatie tussen vaste partners is dat net zo. Als de raamwerkplekken verdwijnen, waar kan 'het' dan wel? Er zijn ook clubs en privéhuizen, maar dat blijken toch een ander soort werkplekken. Dan maar in sekshotels? Of in een Laufhaus op z'n Duits? Of nog anders? Mannelijke sekswerkers kunnen in Den Haag trouwens nu al bijna niet-legaal bezig zijn. Wordt informeel en ondergronds werken de norm?

Betaalde seks is van deze tijd

Betaalde seks is nog steeds van deze tijd. Alleen in de beeldvorming gaat het mis. Zo zijn er allerlei voorstellen gedaan voor het upgraden van de raamstraten. Vitrines kunnen vensters worden. Ook zijn er steeds meer mogelijkheden om te specialiseren. Denk aan seksuele dienstverlening aan mensen met een beperking en seksvideo's presenteren op Instagram. Wie goed heeft opgelet ziet dat seksuele transacties tegenwoordig naar alle kanten uitwaaieren, zowel offline als online. Mag het geen 'sekswerk' meer heten? Dan gebeurt het omdat er aan te verdienen valt. Erotische massages, cardates, webcam-seks, seksvideo's, seksparty's, seksvakanties, enzovoorts. Hoog tijd om deze uitwaaieringen te volgen en het zicht daarop te verbeteren. ●

SHOP IN BEELD

Leefbaarheid en inclusiviteit vergroten

Sekswerkers krijgen door het stigma te maken met uitsluiting. Leeratelier Sociaal en Inclusief zet zich in voor het verbeteren van de arbeids- en maatschappelijke positie van sekswerkers. Justine Verhoog en Jan-Martijn Knip, docenten van De Haagse Hogeschool en tevens projectleiders van het leeratelier, willen dat verschillende partijen elkaar beter begrijpen.

‘We zijn ons onvoldoende bewust van de ongelijke behandeling van sekswerkers’

Elkaar beter begrijpen

Justine en Jan-Martijn begeleiden het hele traject. Ze beoordelen de projectvoorstellen en schakelen voor het onderzoek, de communicatie en het ontwikkelen van een tool of cursus professionals, beleidsmedewerkers, onderzoekers, docenten of studenten in. ‘Hoe zorgen we bijvoorbeeld dat gemeentebesturen en sekswerkers elkaar beter begrijpen?’, zegt Jan-Martijn. ‘Een trainingsaanbod kan daarbij helpen.’

Neutrale positie innemen

Bij een onderzoeksvraag is er altijd interactie met de doelgroep. Justine: ‘Stel, een gemeente wil weten wat sekswerkers van de registratieplicht vinden. Naast observeren en bestuderen vragen we sekswerkers naar hun mening om data en inzichten te verzamelen.’ Registratie is een gevoelig en politiek beladen onderwerp’, vult Jan-Martijn aan. ‘Taalgebruik kan dan het verschil maken. Beleidmakers en degenen die het beleid ondergaan begrijpen elkaar met andere bewoordingen soms

B

innen het leeratelier werken De Haagse Hogeschool en Hogeschool Leiden samen met de gemeente Den Haag, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en SHOP. ‘Iedereen kan bij ons een relevant projectvoorstel indienen’, vertelt Justine. ‘De voorstellen variëren van een praktische vraag tot een uitvoerig onderzoek en alles daartussenin. De trainingen, workshops, onderzoeken en best practices die hieruit voortkomen, delen we met belanghebbenden. We zijn met verschillende organisaties in gesprek over wat het leeratelier voor hen kan doen.’

Jan-Martijn Knip

Justine Verhoog

ONDERWIJS, PRAKTIJK, BELEID EN ONDERZOEK

In de Werkplaats Sociaal Domein Den Haag & Leiden komen onderwijs, praktijk, beleid en onderzoek samen en werken ze aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Dit jaar start de Werkplaats met een nieuw leeratelier ‘Sociaal en Inclusief’ om de leefbaarheid en inclusiviteit van de stad te vergroten. Gemeente Den Haag, SHOP, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Hogeschool Leiden en De Haagse Hogeschool zoeken samen naar passende oplossingen om de positie van sekswerkers te verbeteren.

ineens veel beter. Een groot voordeel is dat wij als hogeschool geen politieke agenda hebben en een neutrale positie innemen, waardoor we naar verwachting een verandering in beweging kunnen brengen.’

Ongelijke behandeling

‘Het feit dat sekswerkers achtergesteld worden en bijvoorbeeld moeilijk aan een woning komen of een bankrekening kunnen openen, vonden onze studenten van Social Work onvoorstelbaar’, zegt Justine. ‘We zijn ons onvoldoende bewust van de ongelijke behandeling van bepaalde groepen. Hoog tijd om dit bewustzijn te vergroten, zodat de positie van sekswerkers in de maatschappij kan verbeteren. In het leeratelier zetten we ons daarvoor in.’ ●

Oproep

Wil je een projectvoorstel indienen om de inclusiviteit van sekswerkers en hun arbeids- en maatschappelijke positie te verbeteren? Stuur dan een mail naar het leeratelier: J.Verhoog@hhs.nl of J.M.Knip@hhs.nl.

Aansluiten bij de klankbordgroep, aanmelden voor de nieuwsbrief of kennis inbrengen, kan ook.

‘Wensen en grenzen aangeven’

EEN SCHAT AAN KENNIS EN ERVARING HEEFT EMILIE DAEMS, MAATSCHAPPELIJK WERKER BIJ SHOP. ZE GAF IN BELGIË PSYCHOSOCIALE EN MEDISCHE ZORG AAN SEKSWERKERS EN HEEFT DAARNAAST HAAR EIGEN PRAKTIJK ALS SEKSUOLOOG. SEKSWERKERS VERVULLEN VOLGENS EMILIE EEN BELANGRIJKE MAATSCHAPPELIJKE FUNCTIE.

Wat is je achtergrond?

‘Jarenlang gaf ik op diverse sekswerkplekken in België psychosociale en medische zorg aan sekswerkers: gratis en anoniem. Ik deed onder meer soa-testen en adviseerde over veilig werken en seksuele gezondheid. Als seksuoloog behandel ik mensen met diverse seksuele problemen, zoals erectiestoornissen, genderdysforie, pijn tijdens het vrijen en seksverslaving.’

Wat doe je bij SHOP?

‘Bij SHOP bied ik maatschappelijke en psychosociale ondersteuning aan sekswerkers. Ik voer gesprekken over praktische zaken, zoals regelingen treffen bij schulden, het zoeken naar een woning of andere baan en het aanvragen van een uitkering. Samen kijken we naar het toekomstbeeld van de cliënt en maken daarvoor een plan van aanpak. Ook bieden we een luisterend oor en kijken hoe we eventuele problemen samen kunnen oplossen.’

Hoe kijk je tegen sekswerk aan?

'Net als in Nederland rust er in België ook een stigma op sekswerk. Sekswerk wordt meestal onterecht in een negatief daglicht gezet. We gaan er aan voorbij dat sekswerkers een behoefte vervullen. Sekswerk is vaak meer dan seks. Klanten hebben behoefte aan warmte en genegenheid. Sekswerkers vinden zichzelf soms een psycholoog, omdat zij een luisterend oor bieden of eenzame mensen intimiteit geven die ze nergens anders vinden.'

Wat wil je bereiken?

'Bij SHOP wil ik de cliënten die ik begeleid empoweren; in hun eigen kracht zetten. Ik stel ze op hun gemak en wil dat ze zich gelijkwaardig voelen. Of sterker nog, dat ze inzien wat hun meerwaarde is. Sekswerkers maken deel uit van de samenleving en zijn geen zorg of probleem. Dat beeld moet veranderen. In mijn omgeving praat ik openlijk over de positieve kanten van sekswerk. Wellicht stellen mensen hun vooroordelen over sekswerk daardoor bij.'

Hoe belangrijk is lichamelijke integriteit?

'Bij lichamelijke integriteit gaat het erom dat je zelf bepaalt wat je met je lichaam doet. Sekswerkers kiezen zelf met wie en hoe ze seks hebben. Ze maken daarvoor vooraf duidelijke afspraken met hun klanten en geven helder aan waar hun grenzen liggen. Het is hun beroep. Ze zijn daarin bedreven. Anderen kunnen daarvan leren.'

Wat kan anders of beter?

'In mijn praktijk merk ik dat veel cliënten kampen met seksuele problemen omdat ze hun eigen lichaam niet kennen. Uit angst of schaamte geven ze niet aan waar hun grenzen liggen of maken ze niet duidelijk wat ze prettig vinden. Sekswerkers kunnen dat taboe doorbreken. Hoe mooi is het als sekswerkers met hun kennis en ervaring seksuele voorlichting op scholen zouden geven? Als ze jongeren leren om hun seksuele wensen en grenzen aan te geven. Je haalt zo meer plezier uit seksualiteit, creëert een gezond seksueel verlangen en dat is belangrijk voor een gezonde seksualiteit.' ●

‘Bij SHOP wil ik cliënten in hun kracht zetten en zorgen dat ze zich gelijkwaardig voelen’

Internationale dag van de sekswerker

Ieder jaar staat SHOP op 2 juni stil bij het geweld, onrecht en stigma waarmee sekswerkers nog altijd geconfronteerd worden. Op deze Internationale dag van de sekswerker viert SHOP ook dat sekswerk werk is, net als ieder ander beroep.

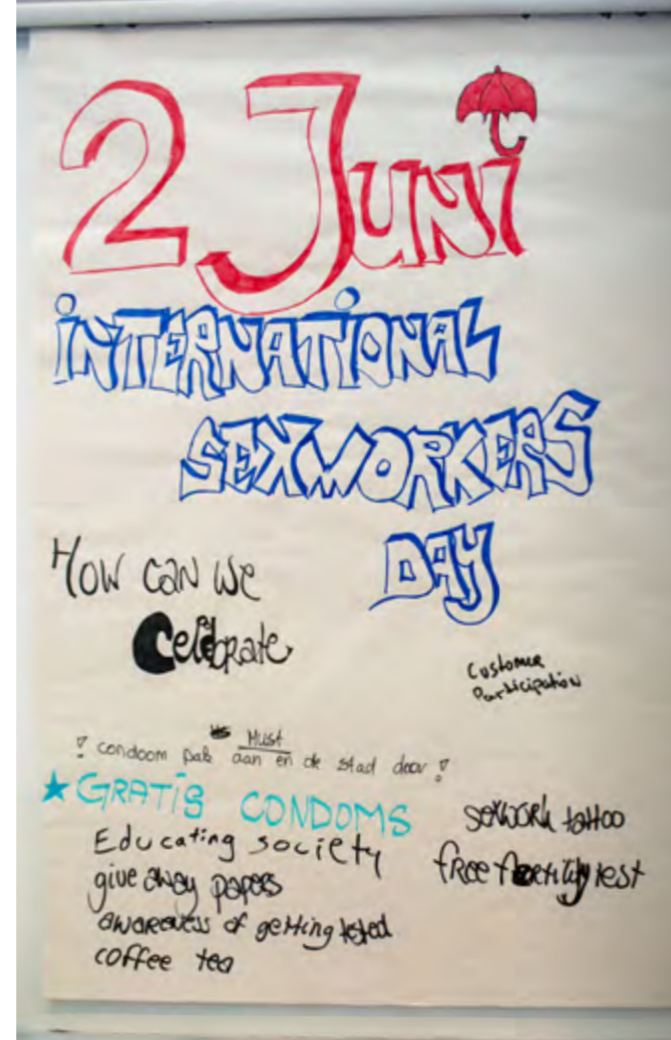

p 2 juni was het pand van Spot46 feestelijk versierd en werden er

'kutcakes' en 'droplullen' uitgedeeld. De 'kutcakes' werden de dag ervoor gebakken samen met de cliënten van de opvang van SHOP. Gedurende de dag werden bij Spot46 op een flipover ideeën verzameld van sekswerkers over hoe zij vinden dat de Internationale dag van de sekswerker gevierd moet worden. De beste ideeën neemt SHOP mee naar de volgende keer.

In de Doubletstraat en Geleenstraat wapperden spandoeken om sekswerkers te feliciteren met hun dag. De spandoeken heeft SHOP samen met exploitantenvereniging Stichting De Rode Paraplu laten maken. Daarnaast hadden een aantal exploitanten op eigen initiatief bloemen uitgedeeld aan sekswerkers. Ook is er een animatiefilmpje verstuurd naar sekswerkers met felicitaties en informatie over het initiatief van www.uglymugs.nl, dat sekswerkers ondersteunt in het veilig kunnen werken.

SHOP wil met deze verschillende activiteiten bewustwording creëren over het belang van deze dag en het verminderen van het stigma op sekswerk. ●

‘Het gaat ons om bewustwording creëren over het belang van deze dag’

IN BEELD

Naast het reguliere werk zet SHOP zich op allerlei manieren in voor het verbeteren van de positie van (ex)sekswerkers en slachtoffers van mensenhandel. In dit magazine brengen we recente projecten, methoden en onderzoeken in beeld.

Aandacht voor transfoob geweld

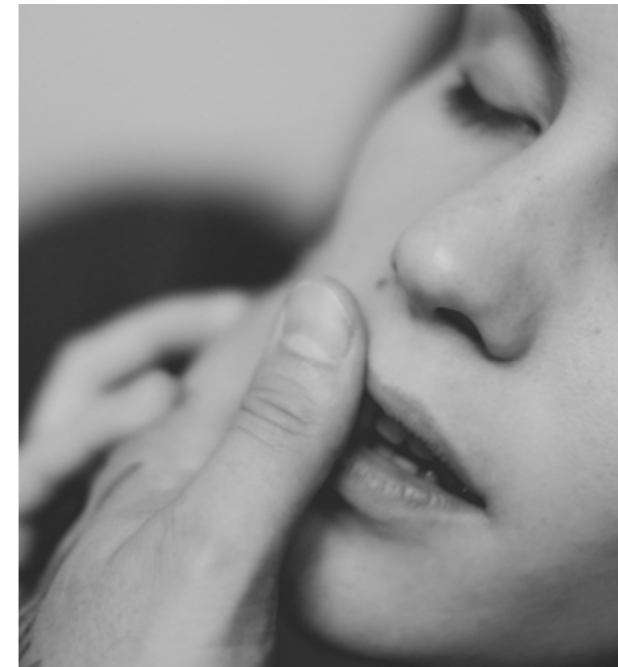
Transgender Day of Remembrance (TDoR) is elk jaar wereldwijd op 20 november. We staan dan stil bij de mensen die zijn vermoord als gevolg van transfobie en vragen aandacht voor het geweld tegen transgender en genderdiverse personen. Bij het Internationaal Homomonument in Den Haag hing de Trans Pride vlag halfstok en herdachten we de 327 transpersonen, die in 2022 om het leven zijn gebracht. Transgender Europe publiceerde deze schokkende cijfers. Tijdens de herdenking waren er sprekers van onder meer Spot46, Hang-Out 070 en Stichting Internationaal Homomonument. Deelnemers namen bloemen mee of brandden een kaars voor de slachtoffers van transfoobgeweld. De herdenking is een initiatief van Hang-Out 070 en Stichting Internationaal Homomonument en is mede mogelijk gemaakt door de gemeente Den Haag. Spot46 was er dit jaar ook bij betrokken. Het Internationaal Homomonument Den Haag gedenkt alle lesbische, homoseksuele, bi+, transgender, queer en intersekse personen, waar ook ter wereld, die vervolgd en onderdrukt worden vanwege hun seksuele geaardheid of genderidentiteit.

[YouTube-kanaal van het Internationaal Homomonument](#)

IN BEELD

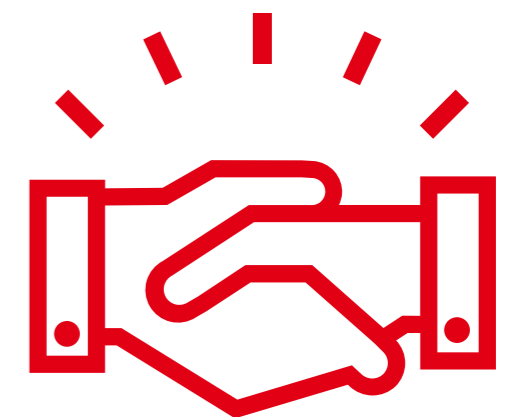
Intimiteit op recept

Hoe kan sekszorg beter geregeld worden in Nederland? Spot46 organiseerde daarover in 2017 een debat met sekswerkers, klanten, seksuologen en mensen die werkzaam zijn bij bemiddelingsbureaus, hulp- en dienstverlenende organisaties en de gemeente. Dit jaar wil Spot46 hieraan een vervolg geven, ook in de vorm van een debat. Recent is namelijk een motie aangenomen dat het kabinet een beleidsvisie gaat ontwikkelen over sekszorg en het verminderen van het taboe op seksualiteit en intimiteit voor mensen met een beperking. Spot46 focust zich in eerste instantie op de sekswerkers die sekszorg verlenen. Hoe zit het met hun rechten? Waar lopen sekswerkers tegenaan om hun werk te doen? Hoe is sekszorg beter te regelen?

Sekswork in een coöperatie?

De gemeente Den Haag heeft net als veel andere gemeenten in Nederland het doel om de vergunde raamplekken sterk te verminderen. In de programmabegroting 2023-2026 wordt specifiek een coöperatie benoemd als een veilig en gezond alternatief voor raamprostitutie. 'Een coöperatie is een rechtspersoon die zelfstandig kan handelen', legt advocaat Bouwman van De Zwijger Advocaten uit. 'Het is feitelijk een vereniging die een bedrijf runt en bestaat uit leden. De gedachte achter een coöperatie is dat je samen sterker staat dan als individu. De keerzijde daarvan is dat beslissingen in de algemene ledenvergadering worden genomen wat kan leiden tot trage besluitvorming. Het is goed als sekswerkers zelfstandig gaan exploiteren en een coöperatie willen oprichten. Toch kan

een coöperatie ook als een stap terug worden ervaren, omdat de rechten van individuele sekswerkers de laatste jaren zijn versterkt. De koppeling van een coöperatie aan het terugdringen van misstanden binnen de branche is naar mijn mening verkeerd. Sekswerkers moeten net als andere zelfstandigen benaderd worden als individu. Aandringen op een coöperatie is een miskennis van de kracht van de individuele sekswerker.'

Weten wat je rechten zijn

Spot46 organiseerde rond de Internationale Dag tegen Geweld tegen Sekswerkers een inspiratiemiddag waar ervaringen uit het vak gedeeld konden worden. De bijeenkomst werd goed bezocht en bezoekers deelden onder andere verhalen over uitbuiting en onveilige situaties op het werk. Ze spraken ook met elkaar over huurrecht en de hoge huur voor de ramen, terwijl de omstandigheden niet verbeterd zijn. Het doel van deze inspiratiemiddag was sekswerkers bewust te maken van hun rechten. De advocaat die wekelijks spreekuur heeft bij Spot46 wees de bezoekers hierop. Sommige gebeurtenissen of situaties hoeven sekswerkers niet te accepteren of als normaal te beschouwen. De bezoekers reageerden positief dat ze nu meer weten over hun rechten. Ze vonden het fijn om hun ervaringen te delen en velen herken- den zich in elkaars verhalen.

Nu Niet Zwanger

De methodiek Nu Niet Zwanger is een landelijk programma dat erop gericht is om expliciet met cliënten te praten over hun kinderwens, seksualiteit en anticonceptie. Door preventief een open en eerlijk gesprek hierover te voeren, voorkom je dat cliënten ongepland of ongewenst zwanger raken en een onbewuste keuze maken om op dat moment wel of geen kind te krijgen. 'Het leven van onze cliënten is soms instabiel', geeft Godiva Zalm, maatschappelijk werker bij SHOP, aan. 'Het krijgen van een kind kan grote impact hebben op het leven van zowel moeder als kind. Om cliënten goed te informeren, integreren we dit programma in onze hulpverlening. Soms hebben cliënten bijvoorbeeld schulden en is er geen geld voor een voorbehoedsmiddel. Wij kijken dan hoe we daarbij kunnen helpen. Of iemand is verslaafd en zwanger en heeft per direct verloskundige hulp nodig. Via de reguliere weg is dit soms lastig. De mogelijkheden binnen Nu Niet Zwanger kunnen dan een uitkomst zijn. Het programma biedt verschillende hulpmiddelen aan, waarmee hulpverleners met hun cliënten over kinderwens, seksualiteit en anticonceptie kunnen praten. Neem de 'praatplaten'. Op deze kaarten met afbeeldingen staan op de achterkant vragen over de drie onderwerpen. Het doel van de methodiek is niet om te adviseren, maar juist om cliënten een bewuste keuze te laten maken. Zo houden cliënten altijd zelf de regie over hun leven.'

SHOP

COLOFON

SHOP

Herengracht 20
2511 EH Den Haag
070 361 47 47
info@shop-den Haag.nl

COÖRDINATIE

Jacomien Veldboom & Maria Scali

TEKSTEN

Het Nederlands Tekstbureau
Susan de Louw

ONTWERP & BEELDREDACTIE

Erla van der Pauw

FOTOGRAFIE/BEELDEN

Bas Kijzers, Joan van Nispen tot Sevenaer, Erla van der Pauw
Unsplash, Gabriella Clare Marino,
Ivy Chen, Alix Greenman

© 2023 SHOP DEN HAAG
ALL RIGHTS RESERVED